

פָּרָק הַמִּישֵׁי

(בְּהִשְׁתַּמֵּשׁ הָאָדָם בְּכַחוֹת הַנֶּפֶשׁ לְצַד תְּכֵלִית אַחַת)

צָרִיךְ לָאָדָם שֵׁשׁ עֶבֶד כַּחוֹת נִפְשׁוֹ כְּלָם לְפִי הַדַּעַת, כְּפִי מֵהַשְׁהִקְדָּמָנוּ בְּפָרָק שְׁלֹפְנֵי זֶה. וְיִשִּׁים לְנֶגֶד עֵינָיו תְּמִיד תְּכֵלִית אַחַת, וְהִיא: הַשְּׂגָת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כְּפִי יְכַלֵּת הָאָדָם לְדַעַת אוֹתָהּ. וְיִשִּׁים פְּעֻלוֹתָיו כֵּן: תְּנוּעוֹתָיו וּמְנוּחוֹתָיו וְכַלְדָּבְרָיו מִבִּיאִים לְזוֹ הַתְּכֵלִית, עַד שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּפְעֻלוֹתָיו דְּבַר מִפְּעַל הַהֶבֶל, רְצוֹנֵי לוֹמֵר: פֶּעַל שֶׁלֹּא יָבִיא אֶל זֹאת הַתְּכֵלִית. וְהַמְשָׁל בּוֹ: שֵׁשִׁים הַכּוֹנֵה בְּאִכְלֹתוֹ וּבִשְׂתִיתוֹ, וּמִשְׁגָּלוֹ, וְשִׁנְתוֹ וְיִקְצָתוֹ, וְתוּנֻעָתוֹ וּמְנוּחָתוֹ - בְּבִרְיאוֹת גּוֹפּוֹ לְבַד. וְהַכּוֹנֵה בְּבִרְיאוֹת גּוֹפּוֹ - שֶׁתִּמְצָא הַנֶּפֶשׁ כְּלִים בְּרִיאִים וְשִׁלְמִים לְקִנּוֹת הַחֻקִּים וְקִנּוֹת מַעֲלוֹת הַמַּדּוֹת וּמַעֲלוֹת הַשְּׂכֵלִיּוֹת עַד שֶׁיִּגְיַע לְתְּכֵלִית הַהִיא.

וְעַלֵּה הַהֶקֶשׁ לֹא תִהְיֶה אִזּוֹ כּוֹנֵתוֹ אֶל הַהֲנָאָה לְבַד עַד שֶׁיִּבְחַר מִן־הַמְזוֹן וְהַמְשִׁתָּה הָעֶרֶב, וְכֵן בְּשִׂאָר הַהֲנָהגוֹת - אֲבָל כּוֹן אֶל הַמוֹעִיל: וְכִשִּׁיזְדַּמֵּן שִׁיְהִי עֶרֶב - יִהְיֶה; וְכִשִּׁיזְדַּמֵּן שִׁיְהִי בְּלַתִּי עֶרֶב - יִהְיֶה. אוֹ יְכוֹן אֶל הָעֶרֶב עַל דְּרָךְ חֻקֵּי הַרְפוּאָה: כְּמִי שֶׁחָלְשָׁה תִּאֲוָתוֹ לְמֵאֲכָל - יַעֲרֶה בְּמִזְוֹנוֹת הַמִּתְבָּלִים הָעֶרְבִים שֶׁנֶּפֶשׁ הָאָדָם מִתְאֵוָה לָהֶם. וְכֵן מִי שֶׁהִתְעוֹרָרָה עָלָיו מְרָה שְׁחוֹרָה - יִסְרָה בְּשִׁמְיעַת הַנְּגוּנִים, וּבְמִינֵי זָמֵר, וּבְטִיּוֹל הַגְּנוּת, וּבְבִנְיָנִים הַנְּאִים, וְחֻבְרַת הַצּוּרוֹת הַיְּפוֹת וְכִיּוֹצֵא בָּהֶם מִמֵּהַשִּׁיִּרְחִיב הַנֶּפֶשׁ, וְיִסִּיר חָלִי הַמְרָה הַשְּׁחוֹרָה מִמֶּנּוּ. וְהַכּוֹנֵה בְּכֻלָּהּ - שִׁיְבִרִיא גּוֹפּוֹ. וְתְּכֵלִית הַכּוֹנֵה בְּבִרְיאוֹת גּוֹפּוֹ - לְקִנּוֹת חֻקָּה. וְכֵן כְּשִׁיִּתְעַסֵּק לְקִנּוֹת מָמוֹן - תִּהְיֶה תְּכֵלִית כּוֹנֵתוֹ בְּקִבּוּצוֹ, שִׁיּוֹצִיא בְּמַעֲלוֹת וְשִׁיִּמְצָאָהוּ לְחוּשֵׁי גּוֹפּוֹ וְלִהְמַשִּׁיךְ מִצִּיאוֹתָיו, עַד שֶׁיִּשְׁיֵג וְיִדַּע מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מֵהַשִּׁאֲפָשׁוֹר לְדַעַתוֹ.

וְעַל זֶה הַהֶקֶשׁ יֵשׁ לְמִלְאֲכַת הַרְפוּאוֹת מְבּוּא גָדוֹל מְאֹד בְּמַעֲלוֹת הַשְּׂכֵלִיּוֹת וְהַמַּדּוֹת וּבִידֵיעַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבִהְגִיעַ אֶל הַהֲצַלְחָה הָאֲמִתִּית. וְיִהְיֶה לְמוֹדָהּ וּבִקְשָׁתָהּ עֲבוּדָה מִן־הָעֲבוּדוֹת הַגְּדוֹלוֹת, וְלֹא תִהְיֶה אִזּוֹ כְּאֲרִיגָה וּכְנֶגְרוֹת. כִּי בָּהּ נִשְׁעַר פְּעֻלוֹתֵינוּ, וְיִשׁוּבוּ פְּעֻלוֹת אֲנוּשִׁיּוֹת מִבִּיאוֹת אֶל הַמַּעֲלוֹת הָאֲמִתִּיּוֹת. כִּי הָאָדָם שִׁיְבִא וְיֵאֲכַל מְזוֹן עֶרֶב אֶל הַחֹף, טוֹב הָרִיחַ שֶׁנֶּפֶשׁ אָדָם מִתְאֵוָה לוֹ, וְהוּא מְזִיק לוֹ; וְאֲפָשׁוֹר שִׁיְהִי סָבָה לְחָלִי קָשָׁה, אוֹ לְמִיתַת פְּתָאִים - זֶה וּבְהֵמוֹת אֲצִלֵּי שׁוּיִן. וְאִין זֶה פֶּעַל הָאָדָם, מֵאֲשֶׁר הוּא אָדָם בְּעַל שְׂכָל; אֲמָנָם הוּא פֶּעַל אָדָם מֵאֲשֶׁר הוּא חֵי, נִמְשָׁל בְּבִהֵמוֹת נְדָמוֹ. וְאֲמָנָם יִהְיֶה פֶּעַל אֲנוּשִׁי, כְּשִׁיֵּאֲכַל הַמוֹעִיל לְבַד. וּפְעָמִים יִנִּיחַ הָעֶרֶב וְיֵאֲכַל הַנְּמָאִס, כְּפִי בְּקִשְׁתֵּי הַמוֹעִיל - וְזֶה פֶּעַל לְפִי הַדַּעַת, וּבְזֶה נִבְדָּל הָאָדָם בְּפְעֻלוֹתָיו מִזּוֹלָתוֹ. וְכֵן כְּשִׁיִּבְעַל כְּשִׁיִּתְאֵוָה, מִבְּלַתִּי שִׁיִּשְׁמַר הַנְּזַק וְהַתּוֹעֵלֶת - יֵשׁ לוֹ זֶה הַפֶּעַל מֵאֲשֶׁר הוּא בְּעַל חֵי, לֹא מֵאֲשֶׁר הוּא אָדָם.

ואפֿשר שְׁתֵּהִי הַנְּהַגְתּוֹ כְּלֵה לְפִי־הַמּוֹעִיל, כְּמוֹ שְׂזַכְרֵנוּ, אֲלֵא שְׂיִשִּׁים הַתְּכֵלִית: בְּרִיאוֹת גּוֹפוֹ וּשְׁלֵמוֹתוֹ מִהַחֲלִים לְבָד - וְאִין זֶה חֲסִיד. כִּי כְּמוֹ שְׂבַחֵר זֶה הַנְּאִת הַבְּרִיאוֹת, בַּחֵר זֶה הַאֲחֵר הַנְּאִת הַמְּאֻכֵל, אוֹ הַנְּאִת הַמְּשֻׁגֵל - וְכֻלָּם אִין תְּכֵלִית אֲמִתִּית לְפַעֲלוֹתָם; אֲבָל הַנְּכוֹן: שְׂיִשִּׁים תְּכֵלִית כֹּל מֵה שְׂיִתְעַסֵק בּוֹבְבְרִיאוֹת גּוֹפוֹ וְהַמְשַׁךְ מְצִיאוֹתוֹ עַל הַשְּׁלֵמוֹת, כְּדִי שְׂיִשְׁאָרוּ כְּלֵי כַחוֹת נַפְשׁוֹ - אֲשֶׁר הֵם אֲבָרֵי הַגּוּף - שְׁלֵמִים; וְתִתְעַסֵק נַפְשׁוֹ מִבְּלֵי מוֹנֵעַ בְּמַעֲלוֹת הַמַּדּוֹת וּבְמַעֲלוֹת הַשְּׁכֵלִיּוֹת. וְכֵן כְּלֵמָה שְׂיִלְמַדְהוּ מִן־הַחֲכָמוֹת וּמִן־הַדְּעוֹת שְׂיִשִּׁיג. מֵהַשְּׁהוּא מֵהֵן דְרָךְ לְתְכֵלִית הֵהִיא - אִין בּוֹ דִין וּדְבָרִים; וּמֵהַשְּׁאִין בּוֹ תוֹעֵלֶת בְּתְכֵלִית הֵהִיא: כְּשֵׁאלֶת הַחֲשָׁבוֹן, וְסִפֵר הַחֲרוּטִים וְהַתְּחַבּוּלוֹת, וְלִהְרַבּוֹת מְשָׁלוֹת אֶל־הַנְּדָסָה, וּמְשִׁיכֶת הַמְּשַׁקְלִים, וְהַרְבֵּה כִּיּוֹצֵא בְּאֵלוֹ - תֵּהִי הַכּוֹנֵה בָּהֶם לְחַדֵד הַשְּׁכָל וְלִהְרַגֵל כֹּחַ הַשְּׁכֵלִי בְּדַרְכֵי הַמוֹפֵת, עַד שְׂיִגִיעַ לוֹ לְאֲדָם קִנְיֵן יְדִיעַת הַהֶקֶשׁ הַמוֹפֵתִי מְזוּלָתוֹ, וְיִהְיֶה לוֹ זֶה הַדְרָךְ שְׂיִגִיעַ בּוֹ לְיְדִיעַת אֲמִתֶת מְצִיאוֹת הַשְּׂמִיתְבְּרָךְ. וְכֵן בְּדַבְרֵי הָאֲדָם כֻּלָּם: אִין צְרִיךְ שְׂיִדְבֵר בָּהֶם אֲלֵא בְּמֵהִשְׁבִּיא לְנַפְשׁוֹ בּוֹ תוֹעֵלֶת, אוֹ יִרְחִיק הַזֶּק מִנַּפְשׁוֹ, אוֹ מְגוּפוֹ; אוֹ בְּחֻכְמָה, אוֹ בְּמַעֲלָה; בְּשִׁבַח מַעֲלָה, אוֹ מַעֲלָה; אוֹ לְגִנוֹת גְּנוּת, אוֹ מְגָנָה. כִּי קִלְלַת בְּעָלֵי הַחֲסִירוֹנוֹת וְזַכְרָם לְגִנוֹת - אִם יִהְיֶה הַכּוֹנֵה בּוֹ לְחַסְרָם אֲצֵל בְּנֵי אָדָם, עַד שְׂיִתְרַחֲקוּ מֵהֶם וְלֹא יַעֲשׂוּ כְּמַעֲשֵׂיהֶם - הוּא דְבַר מְחִיב, וְהִיא מַעֲלָה. הֲלֹא תִרְאֶה אֲמָרוֹ יִתְבְּרָךְ: כְּמַעֲשֵׂה אֲרַמְצָרִים אֲשֶׁר יִשְׁבַתְּמָבָה לֹא תַעֲשׂוּ (וִיקְרָא יח ג). וְסִפּוֹר הַסְּדוּמִים וְכֻלְמַה־שְּׁבָא בְּמִקְרָא מִסְפּוֹר גְּנוּת בְּעָלֵי הַחֲסִירוֹנוֹת וְזַכְרָם לְגִנְאֵי, וְשִׁבַח הַטּוֹבִים וְהַגְּדֻלָּתָם - אִין הַכּוֹנֵה בּוֹ רַק מֵהַשְּׂזַכְרֵתִי לָךְ: עַד שְׂיִמְשַׁכּוּ בְּנֵי אָדָם אַחֲרֵי הַדְרָכִים הַטּוֹבִים הָאֵלֶּה, וְיִתְרַחֲקוּ מִדְרָכֵי הַרְעִים הֵהֶם. וְכְּשִׂישִׁים הָאֲדָם כּוֹנְתוֹ אֵל זֶה הַעֲנִין, יִבְטַל מִפְּעֻלוֹתָיו וְיַחֲסֵר מִמְּאֲמָרָיו הַרְבֵּה מְאֹד. כִּי מִי שְׂיִכּוֹן אֵל זֶה הַעֲנִין - לֹא יִתְעוֹרֵר לְפִתַח הַכְּתָלִים בְּזָהָב, אוֹ לַעֲשׂוֹת רְקוּם זָהָב בְּבַגְדָיו הַנְּאִים. הָאֵלֵהִים! אִם לֹא יִכּוֹן בְּזֶה לְהַרְחִיב נַפְשׁוֹ כְּדִי שְׂתִבְרִיא וְיִרְחִיק מִמֶּנָּה חֲלִיָּה, עַד שְׁתֵּהִי בְּהִירָה זָכָה לְקַבֵּל הַחֲכָמוֹת. וְהוּא אֲמָרָם, זְכָרוֹנָם לְבָרְכָה: "דִּירָה נְאֻה, וְאִשָּׁה נְאֻה, וּמִטָּה מַצַּעַת לְתַלְמִידֵי חֲכָמִים". כִּי הַנְּפֶשׁ תִּלְאָה וְתַעֲכֵר הַמְּחַשְׁבָה בְּהַתְּמַדַת עֵיוֹן הַדְּבָרִים הָעֲכוּרִים, כְּמוֹ שְׂיִלְאָה הַגּוּף בְּעֲשׂוֹתוֹ הַמְּלָאכּוֹת הַכְּבֹדוֹת עַד שְׂיִנוּחַ וְיַנְפֶשׁ, וְאִזּוֹ יָשׁוּב לְמִזְגוֹ הַשְּׁנוֹה - כֵּן צְרִיכָה הַנְּפֶשׁ גַּם־כֵּן לְהִתְעַסֵק בְּמִנוּחַת הַחוּשִׁים בְּעֵיוֹן לְפִתּוּחִים וְלַעֲנִינִים הַנְּאִים, עַד שְׂתִסּוֹר מִמֶּנָּה הַלְּאוֹת. כְּמוֹ שְׂאָמְרוּ: "כִּי הוּוֹ חֲלָשִׁי רַבָּן מְגַרְסִי־הוּוֹ הוּוֹ אֲמָרֵי מִלְתָּא דְבְּדִיחוֹתָא". וְיַחֲשַׁב שְׂעֵלְזָה הַצַּד - לֹא יִהְיֶה אֵלֶּה רְעוֹת וְלֹא מַעֲשֵׂה הַבָּל, רְצוֹנִי לוֹמַר: עֲשִׂית הַפִּתּוּחִים וְהַצִּיּוּרִים בְּבִנְיָנִים וּבְכֻלָּים וּבְבַגְדִים.

וְדַע, שְׂזֵאת הַמְּדַרְגָּה הִיא מְדַרְגָּה עֲלִיוֹנָה מְאֹד וְחִמוּרָה, לֹא יִשְׁיִיגָהּ אֲלֵא מְעַט מְזַעֵר וְאַחֵר הַרְגֵל גְּדוֹל. וְכְּשִׂיזְדַמֵן מְצִיאוֹת הָאֲדָם שְׂזֵה עֲנִינוֹ - אִינִי אוֹמֵר שֶׁהוּא לְמִטָּה מִן־הַנְּבִיאִים. רְצוֹנִי לוֹמַר: שְׂיִשְׁמַשׁ כַחוֹת נַפְשׁוֹ כֻּלָּם וְיִשִּׁים תְּכֵלִיתָם - יְדִיעַת הַשְּׂמִיתְבְּרָךְ לְבָד; וְלֹא יַעֲשֵׂה מַעֲשֵׂה קֶטַן אוֹ גְּדוֹל, וְלֹא יְדַבֵּר

דָּבָר - אֵלָא שֶׁהַפֶּעַל הֵהוּא, או הַדָּבָר הֵהוּא מִבֵּיא לְמַעְלָה, או לְמַהֲשֵׁמְבֵיא אֶלְמַעְלָה. וְהוּא יַחֲשֵׁב וְיִסְתַּכַּל בְּכַלפֶּעַל וּתְנוּעָה וְיִרְאֶה אִם יָבִיא אֶל הַתְּכָלִית הַהִיא, או לֹא יָבִיא - וְאִז יַעֲשֶׂהוּ.

וְזֶהוּ אֲשֶׁר בִּקְשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ שֶׁנִּכְוֶן אֵלָיו, בְּאִמְרוֹ: וְאֵהֲבֵת אֶת ד' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ. רָצָה לומר: בְּכָל־חֻלְקֵי נַפְשְׁךָ - שֶׁתַּעֲשֶׂה תְּכָלִית כָּל חֻלְק מִמֶּנָּה תְּכָלִית אַחַת וְהִיא: לְאַהֲבַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְכָבֵד הַזֶּהִיר הַנְּבִיא, עָלָיו הַשְּׁלוֹם, עַל־זֶה גָּסְכֵן וְאָמַר: בְּכָל דְּרָכֶיךָ דַּעְהוּ (משלי ג ו), וּפְרָשׁוּ הַחֻכְמַיִם, זְכוּרֹנִים לְבִרְכָה, וְאָמְרוּ: "אֲפִילוּ לְדָבָר עֲבֵרָה". וְרִצּוֹנִים לומר: שֶׁתִּשִּׂים לַפֶּעַל הֵהוּא תְּכָלִית, וְהִיא - הָאֵמֶת, אֶף-עַל-פִּי שֵׁישׁ בּוֹ עֲבֵרָה מִצַּד אֶחָד. וְכָבֵד כָּלֵלֵי הַחֻכְמַיִם, זְכוּרֹנִים לְבִרְכָה, זֶה הָעֵינָן כָּלוּ בְּקִצְרָה בְּמִלּוֹת מוֹעֲטוֹת מוֹרוֹת עַל־זֶה הָעֵינָן הוֹרְאָה שְׁלֵמָה מְאֹד, עַד כְּשֵׁאתָה תִּבְחַן הַמִּלּוֹת, אִיךָ סִפְרוּ זֶה הָעֵינָן הַגְּדוֹל וְהָעֲצוּם כָּלוּ, אֲשֶׁר חִבְּרוּ בּוֹ חִבּוּרִים וְלֹא הִשְׁלִימוּהוּ - תִּדְעַ שֶׁנֶּאֱמַר בְּכַח אֱלֹהִים בְּלֹא סִפְק, וְהוּא אִמְרָם בְּצוּאוֹתֵיהֶם: "וְכָל מַעֲשֵׂיךָ יִהְיוּ לְשֵׁם שְׁמַיִם". וְזֶהוּ הָעֵינָן אֲשֶׁר בְּאִרְנוּהוּ בְּזֶה הַפְּרָק; וְזֶהוּ שְׁעוֹר מֵה שְׂרָאִינוּהוּ רְאוּי לְזָכְרוֹ הֵנָּה, לְפִי זֹאת הַהִקְדָּמָה.